TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21151
Tarih : 10.11.2026

10/5059

Vezir Coşkun PARLAK
Hakkari Milletvekili
Milli Savunma Komisyonu Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de son yıllarda giderek yaygınlaşan kitap toplatma, basım, dağıtım ve satış yasaklarının; ifade ve düşünce özgürlüğü, yayıncılık sektörü, kültürel ve dilsel haklar, cezaevi kütüphaneleri ile hukuk devleti ilkeleri üzerindeki olumsuz etkilerinin tüm boyutlarıyla araştırılması; mevcut yasal ve idari uygulamalardaki yapısal sorunların tespit edilerek kalıcı çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederim. 09.11.2026

Vezir Coşkun PARLAK

Hakkari Milletvekili

GEREKÇE

Demokratik toplumların temel taşlarından biri olan ifade, düşünce ve yayımlama özgürlüğü; Anayasa'nın 26, 27 ve 28'inci maddeleri ile Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi gibi uluslararası metinlerle güvence altına alınmıştır. Ancak son yıllarda yargı ve idare makamlarınca verilen kitap toplatma, basım, dağıtım ve satış yasağı kararları, yayıncılık faaliyetlerini ve yurttaşların bilgiye erişim hakkını ciddi biçimde kısıtlamaktadır.

Türkiye'de yayıncılık sektörüne yönelik müdahaleler, özellikle eleştirel ve çok dilli yayınlar yapan yayınevleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ağırlıklı olarak Kürtçe ve Türkçe eserler yayımlayan Aram Yayınları'na ait kitaplara yönelik müdahaleler bu durumun en somut örneklerinden biridir. 2016 yılında kargo gönderimlerinde el konulan ve aralarında Musa Anter gibi isimlerin de eserlerinin bulunduğu 53 kitap hakkında; 2023 yılında ise yayınevine yönelik operasyonlarda 5 kitap hakkında toplatma kararı verilmiştir. Son olarak Ekim 2026'da Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla, aralarında Aram Yayınları'na ait 6 kitabın (*Kalbimin Hikayesi, Hakikat ve Özgürlük, Kürt Mahşeri, Yöntem ve Hakikat Rejimi, Tarih Oluşmanın Zamanıdır, Paradigmanın Tarihsel İnşası*) da yer aldığı toplam 12 kitap ve dergiye basım, dağıtım ve satış yasağı getirilmiştir.

Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, aralarında Aram Yayınları'nın da bulunduğu yayınevleri, yazarlar ve siyasi partilerin başvurularını birleştirerek verdiği ve 17 Eylül 2026 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan *"Hasan Cemal ve Diğerleri"* kararında; kitap ve yayınlar hakkında topluca verilen toplatma ve satış yasağı kararlarının "kalıcı bir yasağa dönüştüğünü" ve Anayasa ile güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğünü ihlal ettiğini açıkça hükme bağlamıştır. Buna rağmen Sulh Ceza Hakimlikleri eliyle verilen yeni yasaklama

Tel: (0312) 420 55 90 - 91
Faks: (0312) 420 25 60
E-posta: vezircoskun.parlak@tbmm.gov.tr
Adres: TBMM Halkla İlişkiler Binası 6. Kat B602

kararları, Anayasa'nın 153'üncü maddesi uyarınca yasama, yürütme ve yargı organlarını bağlayan Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulamada karşılık bulmadığını göstermektedir.

Diğer yandan Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan bandrol alarak yasal olarak basılan, kütüphane kataloglarına giren ve yıllarca serbestçe satılan eserlerin; sonradan herhangi bir kesinleşmiş mahkeme hükmü olmaksızın, yalnızca soruşturma aşamasındaki tedbir kararlarıyla yasaklanması ciddi bir idari ve hukuki güvensizlik yaratmaktadır. Bu durum, yayınevlerini ağır maddi kayıplara uğratmakta, yazarları ise oto-sansüre zorlamaktadır.

Ayrıca yasaklanan ve toplatılan eserlerin önemli bir bölümünün Kürtçe (Kurmancî ve Zazakî lehçeleri) yayımlanan edebiyat, tarih ve araştırma kitaplarından oluşması, konuyu yalnızca ifade özgürlüğü değil aynı zamanda kültürel haklar boyutuna taşımaktadır. Ana dilinde yazma, yayımlama ve okuma hakkının fiilen kısıtlanması, Türkiye'nin çok kültürlü mirasına ve toplumsal barışa zarar vermektedir.

Kitap yasaklarının en ağır hissedildiği alanlardan biri de Ceza İnfaz Kurumları ve Halk Kütüphaneleridir. Hakkında resmi bir mahkeme yasaklama kararı bulunmayan pek çok kitap ve süreli yayının, cezaevi idarelerinin "Eğitim Kurulu" kararlarıyla sakıncalı bulunarak tutuklu ve hükümlülere verilmemesi, mahpusların sosyal ve kültürel haklarını ihlal etmektedir. Benzer şekilde yasaklama kararları sonrasında halk kütüphanelerinin envanterinden çıkarılan eserler, kamunun bilgiye erişim alanını daraltmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle; son 10 yılda (2016-2026) yasaklanan ve toplatılan kitapların sayısının yıllara, yayınevlerine ve dillere (Türkçe, Kürtçe vb.) göre kapsamlı envanterinin çıkarılması; toplatma kararlarının hukuki dayanaklarının, kesinleşmiş mahkeme kararları ile Sulh Ceza Hakimliklerinin tedbir kararları arasındaki oranın ve Anayasa Mahkemesi'nin Eylül 2026 tarihli kararının yargı pratiklerine yansımasının değerlendirilmesi; çok dilli yayıncılık faaliyetleri önündeki idari ve hukuki engellerin tespit edilerek kültürel hakların korunmasına yönelik öneriler geliştirilmesi; Ceza İnfaz Kurumlarındaki kitap kısıtlamaları ile Halk Kütüphanelerinden çıkarılan eserlere ilişkin keyfî uygulamaların önüne geçecek standartların belirlenmesi ve bandrollü eserleri toplatılan yayıncı ve yazarların uğradığı maddi ve manevi zararların tazminine yönelik yasal düzenleme ihtiyaçlarının ortaya konulması amacıyla bir Meclis Araştırması açılması elzemdir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	